

 <b>ÖSTHAMMARS KOMMUN</b> – EN DEL AV ROSLAGEN Sektor Omsorgs ledningssystem	Dokumenttyp:		
	Riktlinje		
	Titel:		
<b>Riktlinje för individuellt förskrivna hjälpmedel i Östhammars kommun</b>			
Granskad av:	Fastställd av:	Fastställd datum:	Reviderad datum:
Ledningsgrupp sektor omsorg	Vård och Omsorgsnämnden	2015-03-25	2023-12-05

## Innehåll

1	Inledning .....	3
1.1	Syfte och Mål.....	3
1.2	Individuella Hjälpmedel .....	3
1.3	Förskrivare.....	3
1.4	Förskrivningsprocessen .....	4
1.5	Individuell bedömning.....	4
1.6	En andra bedömning.....	4
1.7	Delaktighet och möjlighet att påverka valet av individuellt hjälpmedel .....	5
2	Lagar och förordningar .....	5
2.1	Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) – HSL .....	5
2.2	Lag (1993:584) om medicintekniska produkter .....	5
2.3	EU-förordningen (EU) 2017/745 om medicintekniska produkter – MDR.....	6
2.4	Patientsäkerhetslagen (2010:659).....	6
2.5	Patientlagen (2014:821).....	6
2.6	Socialstyrelsens föreskrifter, HSLF-FS 2021:52.....	6
3	Myndighetsansvar .....	6
3.1	Socialstyrelsen .....	6
3.2	Läkemedelsverket.....	6
3.3	Inspektionen för vård och omsorg ( IVO) .....	6
4	Prioriteringsordning för insatser .....	7
4.1	Nationell prioritering .....	7
4.2	Prioritering inom Östhammars kommun .....	7
5	Ansvar .....	8
5.1	Region Uppsala.....	8
5.2	Asylsökande och hem för vård och boende, HVB hem .....	8
5.3	Östhammars kommun.....	8
5.4	Verksamhetschef enligt HSL.....	9
5.5	Enhetschef .....	9
5.6	Enhetschef SÄBO och LSS .....	9
5.7	Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och Medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR).....	9
5.8	Hjälpmedelsansvarig (HAL).....	9

5.9	Ansvarig Hjälpmedel förråd.....	10
5.10	Legitimerad personal .....	10
5.11	Patient .....	10
6	Organisation för hjälpmedelshantering.....	10
6.1	HUL (Hjälpmedel Uppsala Län) .....	10
6.2	Arbetsmarknadsenheten (Enheten för integration och arbete from 1 jan).....	11
6.3	Hjälpmedel förråd Östhammar.....	11
6.4	Miniförråd.....	11
7	Hjälpmedelshantering i Östhammars kommun.....	11
7.1	Individuellt förskrivna hjälpmedel och antal.....	11
7.2	Att använda hjälpmedel till avsett ändamål.....	11
7.3	Särskilt hjälpmedelsärende .....	11
7.4	Skydds- och begränsningsåtgärder .....	12
7.5	Avgifter för hembesök och förskrivning .....	12
7.6	Avgifter och kostnader för hjälpmedel .....	12
7.7	Dubbelt boende/fritidsboende.....	12
7.8	Hygienrutiner och smittskydd samt hantering av riskavfall.....	12
7.9	Montering och återställning efter nedmonterat hjälpmedel.....	12
7.10	Avvikelser och tillbud.....	13
7.11	Kassering av hjälpmedel .....	13
7.12	Egenansvar .....	13
7.13	Egenvård .....	13
7.14	Försäkring i hemmet och utlandsvistelse.....	13
7.15	Stulet eller skadat hjälpmedel .....	14
7.16	Flytt inom Östhammars kommun .....	14
7.17	Flytt till och från Östhammars kommun.....	14
7.18	Hjälpmedel till person skriven i annan kommun .....	14
7.19	Vistelse i annan kommun/region för vård eller behandling.....	14
7.20	Korttidshyra för folkbokförda inom Östhammars kommun .....	14
8	Ansvar inom andra verksamheter .....	15
8.1	Basutrustning .....	15
8.2	Daglig verksamhet genom Lag (1993:387) om särskilt stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS .....	15
8.3	Skolhjälpmedel för vuxna.....	15
8.4	Hjälpmedel i arbetslivet.....	15
8.5	Bostadsanpassning.....	15
9	Hjälpmedel från följande produktgrupper förskrivs i Östhammars kommun.....	15

# 1 Inledning

Hjälpmedelsförskrivning är en hälso- och sjukvårdsåtgärd. Regioner och kommuner har som sjukvårdshuvudmän skyldighet enligt Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) HSL, att ansvara för habiliterings- och rehabiliteringsinsatser som också omfattar individuellt förskrivna hjälpmedel.

I Hälso- och sjukvårdslagen framhålls att god tillgång till väl fungerande hjälpmedel är en grundläggande förutsättning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna leva ett så aktivt och självständigt liv som möjligt.

Riktlinjen gäller individuellt förskrivna hjälpmedel avseende personlig vård, rörelsehinder och kognition för personer över 21 år, som är folkbokförda i Östhammars kommun.

## 1.1 Syfte och Mål

Syftet med riktlinjen är att tydliggöra vad som gäller i Östhammars kommun, vid förskrivning av individuella hjälpmedel för personer över 21 år.

Målet med riktlinjen är att individuella hjälpmedel förskrivs på ett ändamålsenligt, patientsäkert, likvärdigt och kostnadseffektivt sätt samt följer lagar, förordningar och föreskrifter.

## 1.2 Individuella Hjälpmedel

Individuella hjälpmedel förskrivs av legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal, som gör bedömning och utprovning enligt Socialstyrelsens Förskrivningsprocess. Hjälpmedlen ska förbättra, bibehålla eller kompensera för nedsatt eller förlorad funktion och förmåga att klara det dagliga livet.

## 1.3 Förskrivare

En förskrivare av ett individuellt hjälpmedel är en person som är behörig att genomföra en förskrivning. Det är vårdgivaren som enligt 3 kap. 2 § HSLF-FS 2021:52 utser förskrivare och som också ansvarar för att personen har den kompetens som behövs för att utföra arbetsuppgiften.

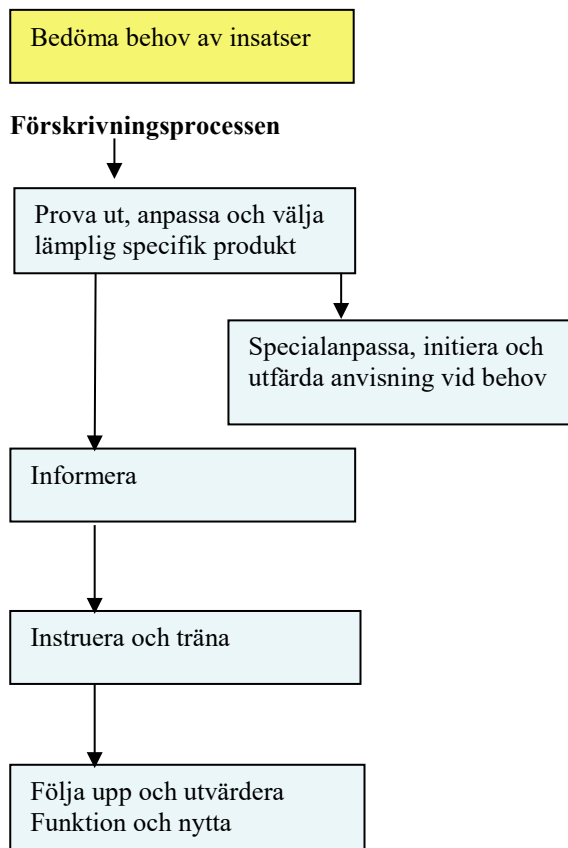
Förskrivare av individuellt förskrivna hjälpmedel i Östhammars kommun är legitimerade arbetsterapeuter, sjukgymnaster/fysioterapeuter och sjuksköterskor inom kommun, region och externa utförare.

Det ingår i förskrivaransvaret att ha god kännedom om aktuella lagar, föreskrifter och förordningar som är viktiga i Förskrivningsprocessen.

De riktlinjer och rutiner som gäller för individuellt förskrivna hjälpmedel i Östhammars kommun ska följas. Förskrivare ska genomgå *Grundläggande förskrivningsrätt*, *Socialstyrelsens webbutbildning*, *förskrivareutbildningar* som är aktuella i länet samt utifrån ansvar och roll. Förskrivare ska dokumentera insatserna i patientjournal samt se till att hjälpmedelsinnehav för den enskilde registreras i gällande datasystem. Förskrivarens rätt att förskriva kan återtas vid misskötsel.

## 1.4 Förskrivningsprocessen

Förskrivaren ansvarar för att följa *Förskrivningsprocessens* alla delar (Socialstyrelsens föreskrifter, HSLF-FS 2021:52)



## 1.5 Individuell bedömning

Enligt Hälso-och sjukvårdslagen (2017:30) HSL, ska varje patient som vänder sig till vården ges en medicinsk bedömning av sitt hälsotillstånd, där de med störst behov ges företräde enligt nationella prioriteringar. För att klargöra om ett behov av individuellt hjälpmedel finns, ska en behovsbedömning göras. Bedömningen görs utifrån patientens funktionsnedsättning, aktivitetsförmåga och behov. Vid bedömning ska hänsyn tas till hur stora svårigheter patienten har i sin vardag, vilken effekt/nytta hjälpmedlet kan ha för att minska svårigheterna samt vad hjälpmedlet kostar i förhållande till den nytta patienten kan förväntas ha av hjälpmedlet.

Bedömning om en hjälpmedelsinsats ska göras, bör alltid ställas i relation till andra planerade hälso- och sjukvårdsåtgärder till exempelvis rehabiliteringsinsatser. Bedömningen ska alltid dokumenteras i patientjournalen av den legitimerade hälso- och sjukvårdspersonalen.

## 1.6 En andra bedömning

Om en patient inte är nöjd med förskrivarens bedömning, framförs detta skriftligt till enhetschefen för *Hjälpmedel, förebyggande och rehab*. Möjligheten att få en andra bedömning begränsas i nuvarande Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) och Patientsäkerhetslagen (2010:659). Det finns ingen formell rätt att överklaga bedömning och beslut kring individuellt förskrivna hjälpmedel.

## 1.7 Delaktighet och möjlighet att påverka valet av individuellt hjälpmedel

I Patientlagen (2014:821) förstärks patientens delaktighet i Förskrivningsprocessen. I den verksamhet där individuellt hjälpmedel förskrivs, ska man arbeta strukturerat och långsiktigt för att involvera patienten i Förskrivningsprocessen. Patienten ska ges möjlighet att välja hjälpmedel inom befintligt sortiment, när likvärdig produkt finns (funktion och pris).

## 2 Lagar och förordningar

Förskrivning av individuella hjälpmedel regleras via lagar, förordningar, föreskrifter, allmänna råd samt lokala riktlinjer och rutiner. Några exempel på lagar, förordningar och föreskrifter omnämns här nedan:

### 2.1 Hälso- och sjukvårdslag (2017:30) – HSL

Hälso- och sjukvårdslagen (HSL) är en så kallad ramlag som dels reglerar regionernas och kommunernas ansvar för den allmänna hälso- och sjukvården, dels ställer allmänna krav vad gäller hälso- och sjukvård. I denna lag regleras även regionernas och kommunernas ansvar för att tillhandahålla hjälpmedel till personer med funktionsnedsättning.

Målet för hälso- och sjukvården är enligt HSL en god hälsa och vård på lika villkor för hela befolkningen. Vården ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet, självbestämmande och integritet. Den som har störst behov ska ges företräde och hälso- och sjukvården ska bedrivas så att den uppfyller kravet på god vård. Hälso- och sjukvården ska också arbeta för att förebygga ohälsa.

*Hälso- och sjukvårdslagen är ingen rättighetslag och det går därför inte att överklaga till domstol.*

### 2.2 Lag (1993:584) om medicintekniska produkter

De flesta hjälpmedel som förskrivs inom hälso- och sjukvården är medicintekniska produkter i lagens mening och omfattas därmed av Lagen om medicintekniska produkter. Denna lag är en produktsäkerhetslag som syftar till att förebygga olyckor och tillbud. Den definierar vad som menas med medicintekniska produkter och vilka säkerhetskrav som gäller.

I lagens andra paragraf står att en medicinteknisk produkt är en produkt som enligt tillverkarens uppgift ska användas för att bland annat:

- påvisa, förebygga, övervaka, behandla eller lindra en sjukdom (exempelvis ventilator)
- påvisa, övervaka, behandla, lindra eller kompensera en skada eller en funktionsnedsättning (exempelvis genom hörapparat eller rullstol) samt undersöka, ändra eller ersätta anatomi eller en fysiologisk process (exempelvis med en protes).

Enligt lagen ska märkning och bruksanvisningar finnas på svenska. Lagen anger också krav på att hjälpmedel ska kunna spåras och att patientjournal ska föras under hela förskrivningsprocessen. Enligt det medicintekniska direktivet innebär en CE-märkning att tillverkaren ansvarar för att produkten är säker att använda inom angivet användningsområde, under förutsättning att bruksanvisning och skötsel-föreskrifter följs.

## **2.3 EU-förordningen (EU) 2017/745 om medicintekniska produkter – MDR**

MDR reglerar bestämmelserna om produkterna och att produkterna är säkra, tillförlitliga och lämpade för sitt ändamål.

## **2.4 Patientsäkerhetslagen (2010:659)**

Patientsäkerhetslagens syfte är att främja patientsäkerheten inom hälso- och sjukvården och den reglerar hur vårdgivaren ska planera, leda och kontrollera verksamheten. Lagen reglerar också vilka åtgärder som behövs för att förebygga att patienter drabbas av vårdskada, utreda händelser i verksamheten som har medfört eller hade kunnat medföra en vårdskada. Patienter och deras närstående ska ges möjlighet att delta i patientsäkerhetsarbetet. Enligt lagen ska patienten ges information om de hjälpmedel som finns för personer med funktionsnedsättning.

## **2.5 Patientlagen (2014:821)**

Syftet med Patientlagen är att inom hälso- och sjukvårdsverksamhet stärka och tydliggöra patientens roll samt främja patientens integritet, självbestämmande och delaktighet. Enligt Patientlagen ska patienter få information om de hjälpmedel som finns för personer med funktionsnedsättning.

## **2.6 Socialstyrelsens föreskrifter, HSLF-FS 2021:52**

Socialstyrelsens föreskrifter om användning av medicintekniska produkter i hälso- och sjukvården, beskriver vårdgivarens ansvar vad gäller hantering och användning av medicintekniska produkter.

# **3 Myndighetsansvar**

## **3.1 Socialstyrelsen**

Socialstyrelsen har en bred verksamhet som rör socialtjänst, hälso- och sjukvård, hälsoskydd, smittskydd, och epidemiologi. Myndigheten har även ett nationellt ansvar när det gäller medicintekniska hjälpmedel.

## **3.2 Läkemedelsverket**

Läkemedelsverket ansvarar för tillsyn över medicintekniska produkter och deras tillverkare samt är den myndighet som får utfärda föreskrifter om medicintekniska produkter. Läkemedelsverket tar emot och hanterar rapporter om negativa händelser och tillbud med CE-märkta medicintekniska produkter från hälso- och sjukvården samt från tillverkaren. Läkemedelsverket är även marknadskontrollmyndighet för medicintekniska produkter.

## **3.3 Inspektionen för vård och omsorg ( IVO)**

IVO ansvarar för tillsyn över hälso- och sjukvårdens användning av medicintekniska produkter och egentillverkning av medicintekniska produkter.

IVO hanterar anmälningar om negativa händelser och tillbud med egentillverkade medicintekniska produkter samt är marknadskontrollmyndighet för egentillverkade medicintekniska produkter.

## 4 Prioriteringsordning för insatser

### 4.1 Nationell prioritering

Vid förskrivning av hjälpmedel ska riksdagens riktlinjer för prioriteringar inom hälso- och sjukvården användas. De tre principerna är följande:

1. Människovärdesprincipen: Alla människor har lika värde och samma rätt till vård oavsett vem de är, vad de har eller gör. Det är endast den samlade bedömningen av behovet som ska avgöra insatsen.
2. Behovs- och solidaritetsprincipen: Resurserna ska främst satsas på de medborgare som har de största behoven. Behoven hos svaga grupper och grupper som har svårt att göra sina röster hörda ska särskilt tas hänsyn till.
3. Kostnadseffektivitetsprincipen: En rimlig relation mellan kostnader och effekt, mätt i hälsa och livskvalitet, är viktig vid valet av olika åtgärder.

### 4.2 Prioritering inom Östhammars kommun

Utifrån de tre nationella principerna prioriteras förskrivningsinsatserna i Östhammars kommun enligt tre prioriteringsnivåer.

#### Prioriteringsnivå 1

- Hjälpmedel för att klara dagliga aktiviteter som personlig vård, förflyttning, av- och påklädning samt planera och strukturera sin vardag
- Överflyttning till och från säng, rullstol och toalett
- Förflytta sig i bostaden, till och från arbete
- Klara personlig vård, till exempel att tvätta sig, gå på toaletten, av- och påklädning
- Klara måltidssituationer
- Förstå, planera och organisera sin vardag
- Hjälpmedel som förebygger eller behandlar trycksår sittande i rullstol eller liggande
- Hjälpmedel som ger möjlighet till ett stabilt sittande för att kunna utföra aktiviteter utifrån prioriteringsnivå 2

#### Prioriteringsnivå 2

- Hjälpmedel för vardagsaktiviteter med syfte att klara ett självständigt och aktivt liv i relation med sin omgivning och närmiljö
- Kunna förflytta och orientera sig i sin närmiljö för att till exempel kunna ta sig till affär, bank eller fritidsaktivitet
- Dataanpassning för att självständigt kunna använda sin dator

#### Prioriteringsnivå 3

- Enligt kommunens riktlinjer prioriteras inte hobby, idrott och fritidsaktiviteter.

Men individuellt förskrivna hjälpmedel kan användas i dessa aktiviteter, om de fungerar och är anpassade för ändamålet

## 5 Ansvar

### 5.1 Region Uppsala

Inför utskrivning från slutenvården ska slutenvården säkerställa att den enskildes eventuella behov av individuellt förskrivna hjälpmedel, bedöms och förskrivs enligt utskrivningsprocessen och Vård i Samverkan, ViS.

Detta kan ske genom förskrivning i slutenvården eller att förskrivaren i slutenvården och förskrivaren i kommunen har dialog om åtgärd. Se\* ViS <sup>1</sup> Rehabilitering, habilitering och hjälpmedel i samverkan

#### Hjälpmedel för barn

Region Uppsala har ansvar för hjälpmedel för barn och ungdomar upp till 21 års ålder. Det finns en länsgemensam rutin för hur överlämning av hjälpmedelsansvar och kostnader ska gå till när brukaren fyller 21 år.

#### Syn- och hörsel, tal- kommunikations och ortopedtekniska hjälpmedel

Region Uppsala ansvarar för dessa hjälpmedel oavsett ålder.

### 5.2 Asylsökande och hem för vård och boende, HVB hem

Region Uppsala ansvarar för all hälso- och sjukvård inklusive individuell hjälpmedelsförskrivning för personer oavsett ålder, som vistas på HVB-hem samt till asylsökande personer som inte har permanent uppehållstillstånd och personnummer.

### 5.3 Östhammars kommun

Östhammars kommun äger samtliga inköpta medicintekniska hjälpmedel och har det primära ansvaret.

Vård och omsorgsnämnden (VoN), är ansvarig vårdgivare i Östhammars kommun.

VoN antar riktlinjer för förskrivning av individuella hjälpmedel, fastställer hjälpmedelsverksamhetens budget, förskrivningsbara produktgrupper och prioriteringar för dessa. VoN föreslår avgifter samt fastställer och godkänner riktlinjen för individuellt förskrivna hjälpmedel i Östhammars kommun.

Kommunfullmäktige beslutar om eventuella avgifter.

Hjälpmedelsverksamheten är organiserad under Sektor Omsorg Produktion.

Sektor Omsorg ansvarar och fastställer produktundergrupper, kriterier vid förskrivning samt rutiner vid förskrivning av individuellt förskrivna hjälpmedel. Hjälpmedelsverksamheten ansvarar för att det finns rutiner som möjliggör en rättssäker, effektiv och likvärdig handläggning och hantering av hjälpmedel inom Östhammars kommun.

Hjälpmedelsverksamhetens budget omfattar samtliga individuellt förskrivna hjälpmedel som kostar upp till 85 000 kr. Dyrare hjälpmedel bekostas centralt.

---

<sup>1</sup> \* ViS - Vård i Samverkan, Rehabilitering, habilitering och hjälpmedel i samverkan



## **5.4 Verksamhetschef enligt HSL**

Verksamhetschefen ansvarar för att verksamheten organiseras så att individuellt förskrivna hjälpmedel hanteras och används på ett säkert sätt enligt gällande lagar, föreskrifter och författningar.

## **5.5 Enhetschef**

Enhetschef inom *Enheten för hjälpmedel, förebyggande och rehab*, ansvarar för att personalen har den kompetens som krävs utifrån roller och ansvar. Enhetschefen har budgetansvaret för enheten.

## **5.6 Enhetschef SÄBO och LSS**

Respektive enhetschef ansvarar för att det finns basutrustning som är aktuell för målgruppen och verksamheten samt att omsorgspersonalen har kompetens att hantera de hjälpmedel som förekommer (basutrustning och individuellt förskrivna).

## **5.7 Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och Medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR)**

MAS ansvarar för att hälso- och sjukvården är av god kvalitet och att vård och behandling är ändamålsenlig och säker. MAR har motsvarande ansvar för rehabiliteringsfrågor och utreder allvarliga händelser som rör rehabilitering och hjälpmedel. MAS och MAR är ansvariga för anmälan av Lex Maria i enlighet med Patientsäkerhetslagen och HSLF:FS (2017:42). MAS och MAR gör bedömningen om en avvikelse ska skickas till Inspektionen för Vård och Omsorg (IVO) eller ej.

## **5.8 Hjälpmedelsansvarig (HAL)**

Tar fram riktlinjer och rutiner för förskrivning av individuellt förskrivna hjälpmedel. Introducerar nyanställd HSL-personal om riktlinjer, rutiner samt regler för förskrivbarbehörighet. Organiserar hjälpmedelsmöten mellan hjälpmedelsverksamheten och rehabpersonal. Ordnar utbildning om hjälpmedel med leverantörer för förskrivare.

Är sakkunnig (tex, riktlinjer och rutiner) vid de kontinuerliga madrassutbildningarna med kommunens hemsjuksköterskor. Organiserar och genomför rollatortält i kommunen en gång per år. Representerar kommunen i det länsövergripande samarbetet i Uppsala Län och är representant i kvalitetsuppföljning och framtagande av avtal för Hjälpmedel i Uppsala Län, HUL samt övriga avtal gällande individuella hjälpmedel. I ansvaret ingår att vara ett stöd för förskrivare och övriga frågor kring förskrivningsprocessen. Det ingår även att vara sakkunnig gentemot kommunens verksamheter, brukarorganisationer och politiken. HAL är delaktig i beslut i särskilda hjälpmedelsärenden, övertag av hjälpmedel från regionen för personer som fyller 21 år samt flyttärenden.

## 5.9 Ansvarig Hjälpmedelsförråd

Ansvarar för samtliga hjälpmedel i kommunens hjälpmedelsförråd med inköp, fakturahantering och struktur i förrådet. Förser enhetschef och ekonom varje månad med information om kostnader utifrån fakturaunderlag från HUL. Sköter inventariemärkning av hjälpmedel. Är ett stöd till förskrivarna gällande aktuellt sortiment och lager. Sköter logistik för hjälpmedelsleveranser i kommunen. Har koll på och uppdaterar de gemensamma dokumenten på G: (K: from 24-01-01) för förskrivare, Arbetsmarknadsenheten AME och hjälpmedelsverksamheten. Uppdaterar hjälpmedelsbroschyr och övrigt informationsmaterial utifrån MDR. Sammankallar till dialogmöten mellan AME och Hjälpmedelsverksamheten. Är sakkunnig (madrasskunskap) vid de kontinuerliga madrassutbildningarna med kommunens hemsjuksköterskor. Organiserar och genomför rollatortält i kommunen en gång per år. Beställer och bevakar tillgången på brådskande hjälpmedel i basförrådet. Stödjer AME:s förrådspersonal i hjälpmedelskunskap, hantering, kassering och vårdhygien.

## 5.10 Legitimerad personal

Legitimerade arbetsterapeuter, sjukgymnaster, fysioterapeuter och sjuksköterskor med förskrivarbehörighet, ansvarar för bedömning och förskrivning av individuella hjälpmedel enligt förskrivningsprocessen samt utifrån kommunens riktlinjer och rutiner.

## 5.11 Patient

Ett individuellt förskrivet hjälpmedel är ett lån av Östhammars kommun. Patienten ansvarar för att kontakta förskrivaren om hjälpmedlet inte fungerar som det är tänkt, går sönder, om behovet förändras, inför flytt med mera. När behovet upphör ska hjälpmedlet återlämnas rengjort. Om patienten använder hjälpmedlet på ett sätt som det inte är avsett för, står brukaren själv ansvarig om olycka eller skada inträffar och kommunen kan återta hjälpmedlet.

# 6 Organisation för hjälpmedelshantering

## 6.1 HUL (Hjälpmedel Uppsala Län)

Kommunerna i länet (utom Älvkarleby) har ett samverkansavtal med HUL.

HUL är länets kommunala hjälpmedelscentral som hanterar kommunägda (K hjälpmedel) och HUL hjälpmedel för patienter från 21 års ålder. HUL hanterar bland annat köp- och säljsystem där kommunerna inom HUL-samarbetet köper och säljer avancerade begagnade HUL hjälpmedel mellan varandra. Syftet med köp- och säljsystemet är att få en kostnadseffektiv hantering av avancerade hjälpmedel till en hög kvalitet och säkerhet samt effektiv återanvändning av hjälpmedel över länet. Exempel på HUL hjälpmedel är manuella rullstolar, elektriska rullstolar, vård sängar, personlyftar och kognitiva hjälpmedel.

HUL tillhandahåller även konsultation, teknisk service och förskrivarutbildningar. De ansvarar också för upphandling av både HUL- och K-hjälpmedel. HUL ansvarar för verksamhetssystemet för bland annat information till länets förskrivare och hjälpmedelsverksamheter, lagersaldo, aktuellt hjälpmedelssortiment, registrering av individuella hjälpmedel per brukare. HUL ansvarar för hjälpmedelskörningar till och från kommunernas hjälpmedelsförråd, privata adresser (vård sängar och andra stora tunga hjälpmedel).

## **6.2 Arbetsmarknadsenheten (Enheten för integration och arbete from 1 jan)**

Sektor Omsorg har avtal med Arbetsmarknadsenheten (AME) rörande drift av hjälpmedelsförrådet i Östhammar för individuella hjälpmedel. AME hanterar bland annat service, reparationer, rekonditionering, kassering, transporter av hjälpmedel inom kommunen samt skötsel av hjälpmedelsförrådet.

## **6.3 Hjälpmedelsförråd Östhammar**

Hjälpmedelsförrådet i Östhammar ligger på Albrektsgatan 14C i Östhammar.

AME bemannar hjälpmedelsförrådet måndag till fredag.

## **6.4 Miniförråd**

På respektive tätort i kommunen finns ett mindre förråd med K-hjälpmedel, som legitimerad personal hanterar. Leveranser till och från hjälpmedelsförrådet i Östhammar utförs av AME.

# **7 Hjälpmedelshantering i Östhammars kommun**

## **7.1 Individuellt förskrivna hjälpmedel och antal**

Hjälpmedel som får förskrivas individuellt i Östhammars kommun finns under rubrik *Produktområden* sidan 15-16.

Generellt gäller att ett individuellt hjälpmedel per användningsområde förskrivs. Bostadens planlösning kan göra att flera individuellt förskrivna hjälpmedel behövs, för att patienten ska ha förutsättning att klara de primära behoven i sin bostad och närmiljö.

Om behovet av hjälpmedlet förändras eller om befintligt hjälpmedel är utslitet kan det bli aktuellt att byta hjälpmedel. Bedömning och byte görs av förskrivare.

Om förskrivaren bedömer att behovet inte längre finns för lånat hjälpmedel, eller om hjälpmedlet innebär en risk på grund av ändrade förutsättningar, kan kommunen ta tillbaka hjälpmedlet mot patientens vilja.

## **7.2 Att använda hjälpmedel till avsett ändamål**

Individuellt förskrivet hjälpmedel ska användas till vad det är avsett för och till det som tillverkaren ansvarar för enligt Produktansvarslagen. Den information som ges muntligt och skriftligt till patienten ska följas. Om något är oklart hur hjälpmedlet ska användas, är det patienten som ansvarar för att kontakta förskrivaren. Patienten står själv ansvarig om olycka inträffar, om hjälpmedlet används och hanteras på ett sätt som det inte är avsett för. Kommunen kan då återta hjälpmedlet.

## **7.3 Särskilt hjälpmedelsärende**

För dyrare och mer avancerade hjälpmedel samt hjälpmedel utanför upphandlat sortiment, ska förskrivaren skicka in ett *Särskilt hjälpmedelsärende* till Hjälpmedelsverksamheten. En hjälpmedelsgrupp där enhetschef, hjälpmedelsansvarig, arbetsterapeut, sjukgymnast

/fysioterapeut ingår, granskar underlagen och gör en bedömning utifrån kommunens riktlinjer kriterier och rutiner. Beslut fattas av budgetansvarig enhetschef.

#### **7.4 Skydds- och begränsningsåtgärder**

Om det bedöms att patienten har behov av hjälpmedel som begränsar möjligheten att röra sig fritt, krävs patientens samtycke. Det kan röra sig om till exempel sänggrind, rullstolsbord, bälten eller sele till rullstol. Om inte samtycke går att inhämta ifrån patienten krävs det att teamet gemensamt utför en risk- och konsekvensanalys.

#### **7.5 Avgifter för hembesök och förskrivning**

Östhammars kommun tar ut en avgift vid hembesök av legitimerad personal. Se information om avgifter inom Sektor Omsorg på kommunens hemsida [www.osthammar.se](http://www.osthammar.se).

#### **7.6 Avgifter och kostnader för hjälpmedel**

Kommunfullmäktige har bestämt avgifterna för lån av vissa individuellt förskrivna hjälpmedel. Brukaren står för driftkostnader som elförbrukning, batterier samt materialkostnad vid däckbyten. Se information om avgifter inom Sektor Omsorg på kommunens hemsida [www.osthammar.se](http://www.osthammar.se).

#### **7.7 Dubbelt boende/fritidsboende**

Generellt gäller att en bostad görs tillgänglig. Undantag kan göras för patienter som passerat 21 års ålder och är i behov av individuellt förskrivna hjälpmedel i mer än en bostad. Det går inte att få individuella hjälpmedel förskrivna till ett fritidsboende.

#### **7.8 Hygienrutiner och smittskydd samt hantering av riskavfall**

Östhammars kommun följer hygienrutiner för kommunal vård utifrån Vårdhygiens rekommendationer på Akademiska sjukhuset. Hjälpmedel ska vara väl rengjorda vid återlämning till kommunen.

#### **7.9 Montering och återställning efter nedmonterat hjälpmedel**

Det är viktigt att patienten har fått godkänt av fastighetsägaren inför till exempel fast montering av taklyft.

Östhammars kommun bekostar inte eventuell återställning efter nedmontering.

Enkel återställning görs av leverantören vid nedmontering, såsom borttagning av skruvar och spackling av hål i vägg och tak.

Östhammars kommun bekostar inte heller nya golv efter eventuella märken efter individuellt förskrivna hjälpmedel som till exempel vård säng.

## 7.10 Avvikelser och tillbud

Händelser eller risker med individuellt förskrivna hjälpmedel som medfört eller skulle kunnat medföra en skada för patienten, ska anmälas till Läkemedelsverket och tillverkaren av produkten. Vid personskada bedömer MAS och MAR om avvikelse ska skickas till Inspektionen för Vård och Omsorg, IVO eller ej. Avvikelser och tillbud ska rapporteras enligt Sektor Omsorgs fastställda processer för avvikelsehantering. Avvikelsen eller tillbudet kan bero på produktfel eller brister i handhavandet.

Om en olycka eller tillbud inträffar i samband med användning av ett hjälpmedel ska hjälpmedlet omedelbart tas ur bruk och orsaken utredas.

Medicinskt ansvarig för rehabilitering, MAR ansvarar för att utreda allvarliga händelser som rör rehabilitering och hjälpmedel samt tar beslut om allvarlig vårdskada enligt Lex Maria.

## 7.11 Kassering av hjälpmedel

Kassering av kommunens hjälpmedel görs av HUL och av Hjälpmedelsverksamheten, när hjälpmedlen ej längre är säkra eller inte fyller sin funktion.

## 7.12 Egenansvar

När behov finns av produkter som faller utanför kommunens ansvar, kan förskrivare ge råd angående inköpsställen av produkten samt alternativa produkter. Inköpet blir då personens eget ansvar. Ett individuellt råd är när förskrivaren rekommenderar en person att köpa en specifik produkt eller instruktioner ges om hur en produkt ska användas. Ges ett individuellt råd ska detta dokumenteras i journalen. Ett generellt råd behöver inte dokumenteras.

## 7.13 Egenvård

Förskrivare kan bedöma om en hälso- och sjukvårdsåtgärd kan utföras som egenvård. Det betyder att patienten själv eller med hjälp av någon annan kan utföra en hälso- och sjukvårdsåtgärd. Bedömning ska göras enligt Lag (2022:1250) om egenvård. Det är förskrivaren som bedömer om det går att besluta om egenvård för patienten, utifrån patientens förmåga, omgivningsfaktorer och hjälpmedel. En viktig förutsättning vid bedömningen är att utgå från patientsäkerhet i varje enskilt fall.

## 7.14 Försäkring i hemmet och utlandsvistelse

Östhammar kommuns hjälpmedel är inte försäkrade. Patienten rekommenderas att se över sitt försäkringsskydd beträffande hjälpmedel i hemmet och närmiljön. På resa får patienten själv stå för transport och eventuella reparationer. Kommunen rekommenderar att patienten har en reseförsäkring. Patienten kan bli ersättningsskyldig vid förlust eller skada på förskrivet hjälpmedel.

Individuellt förskrivna hjälpmedel som tas med på resa utomlands, ska följa med tillbaka hem. Patienten står själv för alla kostnader för transport samt eventuella reparationer eller reservdelar utomlands. Reseförsäkring rekommenderas för de hjälpmedel som tas med. Gäller det eldriven rullstol ska förskrivare samt tekniker på HUL informeras innan resan.

### **7.15 Stulet eller skadat hjälpmedel**

Om den enskilde får ersättning från försäkringsbolag för skadat eller stulet hjälpmedel ska ersättningen betalas till Östhammars kommun. Kommunen bekostar självriskan. Om försäkringen inte täcker förlusten ersätter kommunen hjälpmedel upp till 2 000 kronors värde och hjälpmedel överstigande 2 000 kronor debiteras den enskilde. Kostnad för skada uppkommen vid normal användning av hjälpmedlet ansvarar kommunen för. I uppenbara fall av vårdslöshet debiteras den enskilde.

### **7.16 Flytt inom Östhammars kommun**

Patienten ansvarar för transport av individuellt förskrivna hjälpmedel vid flytt till annan bostad inom kommunen, med undantag för flytt av stationär lyft, vårdsäng samt gripostång.

### **7.17 Flytt till och från Östhammars kommun**

Om patienten flyttar lämnas individuellt förskrivna hjälpmedel tillbaka till kommunen eller regionen där patienten har bott. Undantag kan ske när patientens behov av hjälpmedel inte kan vänta på ny förskrivning. Kommunen som patienten lämnar och den nya, kommer överens om vilka hjälpmedel som behöver tas med vid flytt. Hjälpmedelsverksamheten ordnar med det administrativa.

### **7.18 Hjälpmedel till person skriven i annan kommun**

Individuella hjälpmedel förskrivs endast till Östhammar kommuns invånare. Hjälpmedel till patienter som vistas i Östhammars kommun för avtalad vård eller behandling bekostas av hemlandsting/region/kommun. Vistelsekommunen är skyldig att ge sjukvård, där hjälpmedel ingår av *akut* karaktär. Förskrivningen görs av den part som i avtalet har ansvar för hälso- och sjukvården.

### **7.19 Vistelse i annan kommun/region för vård eller behandling**

Vid avtalad vård eller behandling i annan kommun/region, betalar Östhammars kommun individuellt förskrivna hjälpmedel för brukare som är folkbokförda i Östhammars kommun. Förskrivning sker av den part som i avtalet har ansvar för hälso- och sjukvården.

### **7.20 Korttidshyra för folkbokförda inom Östhammars kommun**

Östhammars kommun kan som en service hyra ut vissa hjälpmedel inom upphandlat sortiment mot avgift. Detta gäller vid tillfällena som till exempel utflykter och resor. Korttidshyra räknas inte som en hälso- och sjukvårdsinsats och ska inte dokumenteras i patientjournal. Hjälpmedelsverksamheten hanterar korttidslånen.

## **8 Ansvar inom andra verksamheter**

### **8.1 Basutrustning**

Basutrustning på särskilt boende, dagverksamhet, daglig verksamhet och gruppboendestäder är hjälpmedel som inte är individuellt förskrivna och som kan användas av flera personer.

I arbetsgivarens ansvar för arbetsmiljön ska en verksamhet utrustas så att miljön motsvarar behoven som brukare och personal har. Respektive enhetschef ansvarar för basutrustningen. Om basutrustningen inte räcker till för att tillgodose en brukarens behov, kan förskrivning av individuella hjälpmedel ske.

### **8.2 Daglig verksamhet genom Lag (1993:387) om särskilt stöd och service för vissa funktionshindrade, LSS**

Patienten ska ta med sina individuellt förskrivna hjälpmedel till sin dagliga verksamhet. Om inte detta är möjligt kan individuell förskrivning göras av kommunens/regionens förskrivare.

### **8.3 Skolhjälpmedel för vuxna**

Skolan har ansvar för att vuxenstuderande elever med funktionsnedsättning ska fungera i skolmiljön och ha förutsättning att klara sin undervisning. Skolan ansvarar för de hjälpmedel som behövs.

### **8.4 Hjälpmedel i arbetslivet**

Arbetsgivare, Arbetsförmedling eller Försäkringskassa ansvarar för kostnader av hjälpmedel på arbetsplatsen. Östhammars kommun ansvarar inte för individuella hjälpmedel i arbetslivet.

### **8.5 Bostadsanpassning**

Folkbokförda invånare i Östhammars kommun har möjlighet att ansöka om bostadsanpassningsbidrag utifrån Lagen om bostadsanpassningsbidrag (2018:222). En förutsättning för att bidrag ska beviljas är att förskrivningsbara hjälpmedel först har provats och utvärderats. Bidraget gäller för fasta funktioner i sökandes permanentbostad som till exempel ramp eller trapphiss. Se vidare kommunens hemsida [www.osthammar.se](http://www.osthammar.se).

## **9 Hjälpmedel från följande produktgrupper förskrivs i Östhammars kommun**

Hjälpmedlen är ordnade i produktområden och klassificerade enligt ISO 9999:2007. Klassificeringen är internationell och grundar sig på hjälpmedlets funktion och syfte för patienten.

### **04 Hjälpmedel vid personlig medicinsk behandling**

04 27 *Stimulatorer*

Tyngdvästar

04 33 *Antidecubitushjälpmedel*

Madrasser för att förhindra trycksår  
Tryckfördelande och tryckavlastande dynor

**05 Hjälpmedel för träning av färdigheter och förmågor**

05 36 *Rörelse- styrke och balansträningsredskap*

Ståstöd  
Tippbräda

**09 Hjälpmedel för personlig vård och skydd**

09 07 *Hjälpmedel för att stabilisera kroppen*

Höftbälten, hygienbälten, bröstselar

09 09 *Hjälpmedel för av- och påklädning*

Strumppådragare för kompressionsstrumpor

09 12 *Hjälpmedel vid toalettbesök*

Toalettstolar utan och med hjul  
Toalettstolsförhöjningar fristående, lösa och fasta insatser inklusive tillbehör  
Armstöd och rygg/bålstöd som monteras på toalett

09 33 *Hjälpmedel vid tvättning, bad och dusch*

Duschpallar och duschstolar  
Badkarsstol, badbräda  
Flyttbar toalett/duschstol med hjul  
Duschvagn

**12 Hjälpmedel vid förflyttning**

12 03 *Gånghjälpmedel som hanteras med en arm*

Armbågs-krycka, axillarkrycka, underarmskrycka (RA)  
Gåbock

12 03 *Gånghjälpmedel som hanteras med båda armarna*

Gåstativ  
Rollator  
Gåbord manuellt och elektriskt

12 22 *Manuellt drivna rullstolar*

Manuellt drivna rullstolar  
Manuell rullstol som är motorunderstödd, eldriven mekanism som aktiveras med drivringar  
Manuell rullstol med ståfunktion

12 23 *Motordrivna rullstolar*

Eldrivna rullstolar med manuell styrning och motoriserad styrning  
Eldrivna vårdmanövrerade rullstolar

12 24 *Tilläggsutrustning till rullstolar*

Drivaggregat  
Extrahjul till rullstol till exempel Freewheel



Rullstolsbord, bälten och selar till rullstol

12 31 *Hjälpmedel för överflyttning och vändning*

Glidbrädor/glidlakan och glidmattor

Fristående lyftbåge

Överflyttningsplattform och vridplatta

Vårdbälten och uppresningsbälte

12 36 *Personlyftar*

Hjullyftar, mobila stålyftar

Stationära personlyftar

Lyftselar

## **18 Hjälpmedel för utrustning och anpassning av bostäder och andra lokaler**

18 09 *Sittmöbler och sitsar*

Arbetsstol med gaskolvshöjning, coxistol

Arbetsstol med elhöjning

Benstöd/fotstöd som tillbehör till arbetsstol eller rullstol

Ryggkuddar och ryggdynor som tillbehör till rullstol

Dynor och underlägg som tillbehör till rullstol, tryckfördelande och tryckavlastande

Bälten och selar

18 12 *Sängar*

Sängar, motoriserade och reglerbara

Madrass tillhörande motoriserad säng

Elektriskt sängryggstöd

Sänggrind, grindskydd, stöd- och vändhandtag, sängbygel, uppresningsstöd, lyftbåge/dävert

18 15 *Höjdställbara tillsatser till möbler*

Förhöjningsklossar och förhöjningsben

18 18 *Stödanordning*

Stödhandtag av expandertyp

18 30 *Hissar, lyftplattformar, trapphissar och ramper*

Portabel ramp

## **22 Hjälpmedel för information och kommunikation**

22 27 *Varseblivningshjälpmedel*

Ur och klockor, almanackor, kalendrar och planeringssystem

22 36 *Inmatningsenheter till datorer och elektrisk utrustning*

Tangentbord och styrsystem till dator, programvara till dator som krävs för manöverorganets användning

22 90 *Hjälpmedel för kognitivt stöd*

Kognitivt bildstöd för utförande av dagliga livets aktiviteter

## **24 Hjälpmedel för hantering och transport av produkter**

24 13 *Hjälpmedel som kan styra och kontrollera på avstånd*

Fjärrsystem

Omgivningskontroll

## **Referenser**

ViS – Vård i Samverkan, Rehabilitering, habilitering och hjälpmedel i samverkan

Hälso- och sjukvårdslagen (2017:30) HSL

Lag (1993:584) om medicintekniska produkter

EU-förordningen (EU) 2017/745 om medicintekniska produkter-MDR

Patientsäkerhetslagen (2010:659)

Patientlagen (2014:821)

Socialstyrelsens föreskrifter, HSLF-FS 2021:52